

כי תבוא (81)

וְהָיָה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ (כו, א)

כבר יצאה מפי ה', בקל היא מתבטלת, השי"ת בחסדו ובטובו הגדול מפשפש למצוא איזו סיבה כדי לחזור בו ולבטלה. לפיכך לגבי הקללה בהר עיבל לא נאמר "לקלל את העם" בפועל, אלא רק "יעמדו על הקללה", ואם תימצא איזו סיבה לבטלה הרי היא תתבטל מן העולם.

ומתוך האור בשם "ספר בן פורת יוסף"

וּבָאוּ עֲלֵיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגְךָ (כח, ב)

פעמים רבות יש שהאדם בורח מפני דבר שבעצם לטובתו הוא, כי איננו רואה את הטובה העשויה לצמוח לו ממנו. לפיכך אמרה תורה "והשיגך", הברכות ידלקו אחריך, והישיגוך, אף אם תברח מפניהן. כיוצא בזה ביקש דוד המלך: "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי" (תהלים כג, ו), ירדפוני נא הטוב והחסד, גם כאשר לא אדע כו טוב וחסד הם ואברח מפניהם.

שער בת רבים

מעלתה של המחנך בניו לתורה: וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ (כח, ו)

אמרו חז"ל (ב"מ קז): שיהיו צאצאי מעיך כמותך. יש לפרש: אמרו חז"ל (ב"ב קטז), מי שמניח בן כמותו לא נאמרה בו מיתה. דהאדם נקרא הולך, משום שהוא מרויח בכל עת מצוות ולימוד תורה, אך בפטירתו נקרא עומד, משום שאז כבר אין יכול להוסיף עוד מצוות. אמנם אדם שטרח עם בנו ללמוד תורה ולקיים מצוות, גם אחרי מותו נקרא הולך, כי יש לו חלק בתורה ובמצוות שעושה בנו. וזה שאמר הנביא ליהושע כהן גדול שקיבל להחזיר בניו בתשובה "וַנִּתְּתִי לָךְ מִהַלְכִים בֵּין הָעַמִּדִים הָאֵלֶּה" (זכריה ג, ז), היינו אף אחר פטירתך תקרא הולך, בין המלאכים הנקראים עומדים כיון שתזכה במצוות בניך. וזה שאמר הכתוב "וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ" מהעולם, ואיך יתכן שיהיה ברוך בצאתו כביאתו הלא בעת ביאתו מרויח תדיר תורה ומצוות? לזה אמר שיהיו צאצאי מעיך כמותך, וכיון שטרחת לחנכם במצוות יש לך חלק בתורה ובמצוות שלהם. מזה ילמד אדם כמה עליו לטרוח טרחה יתירה, למען יתחנכו בניו על אדני התורה והמצוות, וימסור נפשו ומאודו על חינוך זך וטהור!

אוצרות התורה בשם החיד"א

בפרשה זו מופיעות מצוות רבות שאינן נוהגות עד שיבנה בית המקדש בב"א. כותב על כך השל"ה הקדוש (בראשית תושב"ב): סוד עניין המצוות שנוהגות היום, מצאתי בקונטרסים של מגילת סתרים, כי מצוות התורה הן תרי"ג: רמ"ח מצוות עשה, שס"ה לא תעשה ומן הרמ"ח עשה אין חייבים בזמן הזה אלא קכ"ו מצוות עשה, ומשס"ה לא תעשה נוהגים היום רק רמ"ג וסך המצוות הנוהגות היום מצוות עשה ולא תעשה הן שס"ט, וסימנך: "אני ישנה", (עם ד' אותיותיה עולה שס"ט), נמצא שחסרו מהמצוות בזמן זה: קכ"ב מצוות עשה וקכ"ב מצוות לא תעשה, הרי הן סך רמ"ד מצוות, שהן אותיות "מרד". רצה לומר, כי בשביל שחטאנו ומרדנו בה' ונחרב בית מקדשנו והושלכנו מארצנו, אין בידינו מצוות אלו. ועוד, מאותן קכ"ו המצוות בזמן הזה, מהן מ"ח מצוות עשה שבהן חייב כל אדם, וע"ח מצוות שאין חיוב לכל אדם אלא רק למי שנזדמנה לו אותה מצוה. ומאותן רמ"ג לא תעשה שנוהגות היום, רק רכ"ב מהן חייב בהן כל אדם, ואילו כ"א הנותרות אין חייב בהן רק מי שנזדמנו לפניו. וכשתחבר מ"ח מצוות עשה עם רכ"ב מצוות לא תעשה, עולה יחד מאתיים ושבעים, וסימנך: "ולבי ער" רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' (כו, יא)

אדם שמקבל מתנה מאת המלך, אינו שמח כל כך על עצם ערכו של החפץ, כפי שהוא שמח על העובדה שהמלך נתן לו מתנה. חשיבותו של הנותן היא העיקר בשמחתו. לפיכך אמר הכתוב: "וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב", לא רק משום שהוא טוב אלא בעיקר "אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה'", משום שה' יתברך הוא הנותן.

יעמדו לברך, הברכה ודאי תחול

אֵלֶּה יַעֲמְדוּ לְבָרֵךְ אֶת הָעָם עַל הַר גְּרִזִים... וְאֵלֶּה יַעֲמְדוּ עַל הַקְּלָלָה בְּהָר עֵיבָל (כו, יב, ג)

מדוע לענין ברכה נאמר: "יעמדו לברך", ואילו לענין קללה לא נאמר: "יעמדו לקלל", אלא: "יעמדו על הקללה". אפשר לפרש על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות ז.): כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא לטובה, אפילו על תנאי, לא חזר בו. ברכה שיצאה מפי ה', לעולם היא מתקיימת. לכן לגבי ברכה על הר גריזים נאמר "לברך את העם", כי ודאי הברכה תחול ותתקיים. לעומת זאת, קללה שמבקש ה' לקלל את ישראל, אף אם

וְהָיִיתָ רַק לְמַעַלָּה וְלֹא תִהְיֶה לְמַטָּה (כח, יג)

ואילו בקללות נאמר: "הַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ יַעֲלֶה עִלְיָךְ מַעַלָּה מְעַלָּה" (כח, מג), צריך להבין מדוע בברכות נאמר רק פעם אחת "לְמַעַלָּה", ובקללות נאמר "מַעַלָּה מְעַלָּה". יש לומר: הנה ידוע שהעולם עגול הוא, ותכונתו של דבר עגול היא, שמי שמגיע לשיאו מוכרח להתגלגל למטה, על כן הובטח לנו " וְהָיִיתָ רַק לְמַעַלָּה", תמיד תהיה בעליה, כי לפני שתגיע לפסגה, הקב"ה יחזיר את הגלגל מעט לאחור, על מנת שתוכל לעלות ולהגיע קרוב לפסגה, וחוזר חלילה.

ומתוך האור בשם "רבי מאוסטרובצא זצ"ל

בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב (כח, מז)

בענין המתקות הדינים על ידי מידת השמחה, נוכל לראות במה שאמרו חז"ל (תענית כב.) שאליהו הנביא הראה לרבי ברוקא חוזאה שני אחים שהם בני עלמא דאתי, אזיל לגבייהו, אמר להו, מאי עובדייכו, אמרו ליה איניש בדוחי אנן מבדחינן עציבי. ופירש רש"י, שמחים ומשמחים בני אדם. וביאר המהרש"א שזכו לחיי העולם הבא משום שבמעשיהם גרמו להסיר צער מהשכינה, שהרי אמרו (סנהדרין מו.), בשעה שאדם מצטער, שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי (כמו שהאדם שיגע ועיף אומר, ראשי כבד עלי וזרועי כבד עלי. רש"י). והנה לכאורה יש לתמוה, סוף סוף כל בדחנותם הועילה רק לשעתו, ומה לנו בכל זה שעל זמן מועט נמנע צער בהם, בעוד שאח"כ בוודאי חזרה העצבות לאותם האנשים, ועל כרחך מאחר שהשמחה ממתקת הדינים, א"כ מיד כשהכניסו שמחה בלבם של האנשים שהצטערו, המתיקו בזה את הדינים מעליהם, וממילא סר מהם הצער לגמרי, ולכן זכו למה שזכו, משום שעשו בזה נחת רוח למקום ב"ה שרצונו בטובת בניו, ויחד עם זה השפיעו שמחה בגנוי מרומים. עוד יש להוסיף שע"י ששימחו את העצבים הטיבו עמם ברוחניות, שהרי כבר נתבאר (שערי קדושה לרבי חיים וויטל ח"ב שער ד'), שהעצבות גורמת מניעת העבודה וקיום המצוות, והוא שער התחלת גירוי הסתת היצר הרע, וכיון שעל ידם התרחקו הללו מהעצבות, שהיא אם כל חטאת, הרי היו האחים בגדר כל המזכה את הרבים שאין חטא באה על ידו כמו שאמר (יומא פז), לפיכך זכו בדין להיות בני עולם הבא.

להתעדן באהבתך בשם רב אפשטיין בספרו "באר משה"

הלכה: בירך על הבשמים שהכל נהיה בדברו

שאלה: אדם התבלבל ובירך הבדלה על הבשמים, בא"י אמ"ה שהכל נהיה בדברו האם יצא? תשובה: כתבו התוס' (ברכות מג. ד"ה ועל הדס), ומי שהולך בבית שיש

שם בשמים ומספקא ליה אם ממין עץ הוא או ממין אדמה, י"מ שמברך שהכל נהיה בדברו, דעל כולם אם אמר שהכל יצא, והרב משה מקוצי היה אומר שיברך בורא מיני בשמים. ובשו"ע (סי' רטז ס"ב), כתב ועל כולם אם אמר בורא מיני בשמים יצא, הלכך על דבר שהוא מסופק בו מברך בורא מיני בשמים. דהיינו דווקא לכתחילה אבל בדיעבד אם בירך שהכל נהיה יתכן יצא ידי חובתו. וכתב במב"ב (סקי"ג) ודעת איזה אחרונים שבדיעבד אם בירך על ריח שהכל יצא, דלא עדיף ריח שהנאה מועטת היא, מאכילה ושתייה שהנאתם מרובה, ואף על פי כן יוצאים בשהכל, ודעת המגן גיבורים שאפילו בדיעבד לא יצא, דאין זה מטבע שטבעו חכמים בברכות, ולא נתקן ברכת שהכל כי אם על אכילת ושתייה.

רב זילברשטיין שליט"א בספרו "חשוקי חמד" ברכות

פתגם: העולם יפה וברור כל זמן שאין ערפל.

ספר "שמחה"

חקירה: בעלות: כוללת שני דינים, הזכות לבעלים והאיסור לשאר העולם, או שהבעלות היא רק הזכות לבעלים, והזכות הזו גורמת שאסור לשאר העולם.

(המידות לחקר ההלכה ח, מג"ח, ק)

"קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: רמז מן התורה: בחור ישיבה בא בברית השידוכין עם נערה בת טובים, נתן לו המחיתון כמתנה אירוסין שעון של זהב. עם זאת הבטיח להוסיף לו במהרה לשעון גם שלשלת של זהב. כיון שארכו הימים והמחיתון לא קיים את הבטחתו, כתב לו החתן בזה הלשון: השלשלת שהובטחה לי מתמהמהת לבוא, ודבר זה מרומז בתורה, שכן ה"שלשלת" (אחד מטעמי המקרא) הראשונה בתורה מופיעה על המלה "ויתמהמה" "ספר "חד וחלק" חלק ב'

שבת שלום!

מזל טוב ליום הולדת של בחי מרים ברכה בת מלכה, ולבחי תהילה בת מלכה.

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, ג'ילברט יפה בת מרים. לעילוי נשמת של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, לעילוי נשמת שלמה בן מכה, דניאל בן רחל, עמנואל בן אברהם.

